

for han havde Opbyggelsesretten. Det er netop det, jeg ligge fra første Tidelik har fremhævet, at saalænge Forholdet ikke er anderledes, end at Leieren ved at stille Forbringer til Gieren, som denne ikke synes om, kan risikere at blive mødt med Opbyggelse, er der i Virkeligheden ikke Stort at udrette i det hele Forhold. Naar man ikke kan forandre det, er Vanskeligheden der. Det er netop det, der gjør, at man uhyre vanskelig kan bevæge sig i hele dette Spørgsmaal. Hvorvidt man gjør Ret i, som det ærede Medlem mente, at stille frem hele sit Forlangende, Alt, hvad man helst ønskede at faae gennemført paa dette Omraade, uden at have Udflugt til at faae det sat igjennem, eller om man gjør rettest i at begrænse sine Ønsker til det, man tror at kunne faae sat igjennem, er jo en Skønsag; det beror paa en individuel Opfattelse, som afhænger af, hvad man nærmest tilsigter med Forslaget. Jeg har aldrig fragaaet de Anskuelser, som jeg har udtalt paa denne Sags tidligere Trin, saa naar det ærede Medlem for Holbæk Amts 4de Valgfreds (M. Sørensen) mente i den Henseende at kunne gjøre mig Vebreidelser, tager han feil; men jeg har indskrænket mine Ønsker til det, jeg har ment kunde lade sig gennemføre, thi at fremsætte Ønsker, som jeg under Forhandlingerne her i Rigsdagen, ikke blot Følgethinget, men fornemmelig i det andet Thing, har faaet en levende Følelse af ikke at kunne faae gennemført, anser jeg ikke for at kunne være til nogen Nytte. Jeg tror, at man vil gjøre den Sag, man arbejder for her, en større Tjeneste ved at faae den ført endog blot dette ubetydelige Skridt frem — thi jeg indrømmer, at det er ubetydeligt ikke i og for sig, men i Forhold til det Hele — end ved slet ingen Ting at faae gjort, men kun Gang efter Gang at opstille sine Forlangender uden at kunne føre dem et Skridt videre fremad. Der fremkom Udtalelser fra det ærede Medlem for Præsto Amts 3die Valgfreds (Veth) som skulde godtgjøre, at Retgrundlaget for disse Forhandlinger var det, at man ogsaa paa de større Eiendomme trænger til Arbeidskraft. Ja, det er ganske vist, det gjør man, men det tror jeg netop snarere tjener til at komme til den Slutning at sige som saa, at da man trænger til Arbeidskraft paa de større Eiendomme, maa man ogsaa fra disses Side være saaledes overfor Arbeidskraften, at man kan trække den til sig; thi ellers faaer man den ikke, eftersom Veien staa aaben til at komme andre Steder hen, navnlig ud af Landet og over til Amerika, hvor Vandringen jo nærmest gaar hen. Efter at det er blevet saa let, som det er, tror jeg,

det ligger i Sagens Natur, at de, der trænge til Arbeidskraft herhjemme, maa efterhaanden komme til at betale den paa den ene eller den anden Maade saaledes, at de kunne faae den; thi ellers faae de den ikke, og jo mere denne Trang gjør sig gjældende ifølge den naturlige Udvikling, jo mindre tror jeg, man behøver at lovgive paa dette Omraade. Det ærede Medlem for Sorø Amts 1ste Valgfreds (Lauridsen) mente, at Grunden til Udvandringen var den, at man ikke kunde faae saadanne Ting som dette gennemført ved Lov. Jeg tror nu just ikke, at det er Grunden; men Grunden er den, at man endnu ovre paa den anden Side af Atlanterhavet kan billigere komme til Jord end her i Landet, enten ved at kjøbe den eller leie den, og at man kan faae sit Arbejde bedre betalt derovre end her, men det ligger i ganske andre Forhold end dette. Det ligger i det Hele i en Overbefolkning herhjemme. Det kan slet ikke ligge i disse Forhold, her er Tale om. Det er vistnok saa, som det ærede Medlem for Præsto Amts 3die Valgfreds fremhævede, at i hans Ungdomstid, der vel omtrent falder sammen med min, var Forholdet det, at medens Husene i en større Udstrækning i alt Fald dengang blev fæstede ud, blive de det mindre nu, men hvad Grunden er til, at dette er foregaaet, det har det ærede Medlem ikke talt Noget om, og det er vel egentlig ogsaa noget vanskeligt at sige det, men jeg tror dog nok at turde antage, at det ligger noget i den hele Udvikling, som man har gennemgaaet her i Landet i den sidste Tid, altsaa i Løbet af de sidste 30—40 Aar. Jeg antager, at det skriver sig derfra, at hele Udviklingen er gaaet i en saadan Retning, at det gamle patriarkalske Forhold, der tidligere bestod mellem Godseierne og dem, der levede paa Gødsjet, er efterhaanden mere gaaet over til at blive et rent Kontraktforhold, medens det tidligere mere var et Forsørgelsesforhold. Jeg antager, at det ærede Medlem maaste vil indrømme, at det har noget sin Grund derfra, saa at man ikke just kan lægge Skylden paa et enkelt bestemt Sted. Jeg er enig med ham i at beklage, at det er saadan, men jeg tror, det ligger i den hele Udvikling, vi have gennemgaaet her i Landet i de sidste 30—40 Aar, at denne Forandring er foregaaet her hos os. Videre tror jeg ikke, jeg finder Anledning til at bemærke paa dette Standpunkt af Sagen. Jeg anbefaler naturligtvis mit Forslag, men nærer som sagt ikke stort Haab om at se det vedtaget.

Judenrigsministeren (Svingers led): Jeg skal fatte mig meget kort. Jeg har jo havt tilstrækkelig Anledning til at angibe mit